№ 7 (36) Чэцьверг 10-га сакавіка, 1927 г. м. Вільня Год II

Беларускае Слова

Выходзіць раз у тыд[...] Цана нумару 20 грош.

Нацыянальнае адрад[...]льная і культурна-нацыянальная аутаномія.—Зямля сялянам на падставе улас[...]ці.—Шырокі дэмакратызм.—Бар[...]—Нацыянальная царква.—Краевая згода.—Далучэньне Усходняй Беларусі да Заходняй.

Падпісная цана на [...]
„ „ „ [...]
Заграніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Wilno ul. Ludwisarska 5 m. 2.
Рэдакцыя адчынена ад 12—2 гадз. штодня апрача сьвятаў.

Цана абвестак: перад тэкстам—20 гр.
„ сярод тэксту —25 гр.
„ на апош. стар.—10 гр.
за радок нонпарэля.

Зварачываем увагу!

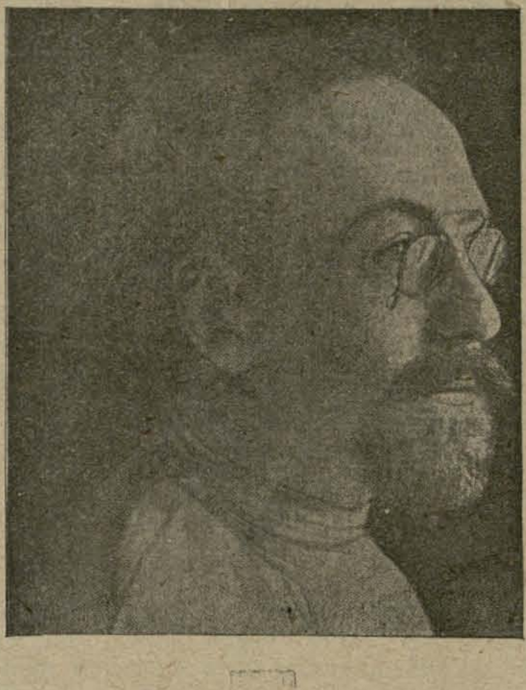
Ніжэй мы друкуем справаздачу зьезду сябраў і прыхільнікаў Беларускай Нацыянальнай Рады, які адбыўся 6 сакавіка ў м. Дзятлаве Навагрadзкага павету. Хто ня ведае, што Навагрadзкі павет быў яшчэ нядаўна цалком апанаваны праз гурткі Грамады. Нават паводле сваіх афіцыяльных даных, якія Грамада падала ў сваім календары—Наваградзкі павет займаў амаль *першае* мейсца па лічбе гурткоў Грамады. Праўда—мы падавалі весткі з усіх кутоў Заходняй Беларусі аб перамозе ідэолёгіі нацыянальна-дэмакратычнай —якую спавядае Бел. Нац. Рада, над ідэолёгіяй комуністычна-пралетарскай Грамады; падавалі і факты масавых выхадаў гурткоўцаў з Грамады і пераход іх да нацыянальна-беларускага лагеру. Але гэтыя ўцёкі з Грамады ня мелі яшчэ характару агульнага зьявішча, а імкненьне да нацыянальнай арганізацыі ня было ўліта ў конкрэтныя формы. Зьезд у Дзятлаве—ў гэтым яшчэ нядаўна грамадаўскім цэнтры—яскрава даказаў, што ідэя нацыянальная і *сіла арганізацыйная* Рады пачынае браць перамогу над нядаўна яшчэ магутнай арганізацыяй Грамады. Як ні рваліся грамадаўцы сарваць зьезд, як ні кідаліся на правакацыйныя спробы перакупкі білетаў у дэлегатаў, як ні прабавалі сілай урывацца у памешканьне—гдзе адбываўся зьезд — адважныя і сьвядомыя дружыньнікі Бел. Нац. Рады ўсім гэтым спробам палажылі рашучы канец. Зьезд адбыўся. Усьлед за канфэрэнцыямі ў Горадні і ў Баранавічах, якія мелі інфармацыйна-арганізацыйнае значэньне, зьезд у Дзятлаве мае значэньне іншае. Ен даказаў, што Ідэя і праграмовая тактыка Бел. Нац. Рады прызнаецца нават нядаўна разагітаванай Грамадою народнай беларускай гушчай. Ці не характэрна, што ў прэзыдыуме зьезду знаходзіўся п. Чырвоны, нядаўны яшчэ старшыня павятовага камітэту Грамады. Так, зьезд у Дзятлаве адбыўся і як беларускае грамадзянства, так і грамадзянства польскае павінна ўважна да яго аднясьціся і зрабіць адпаведныя вывады. Беларускае грамадзянства, як сялянства так і інтэлігэнцыя павінны зразумець, што адзіным шляхам Беларускага Народу — ёсьць шлях нацыянальна-дэмакратычны, пад якім павінны злучыцца ўсе нацыянальныя сілы Народу, а не шлях клясовай барацьбы і драбленьня на групкі.

Польскае грамадзянства, а перадусім Урад, павінны зразумець усю важнасьць паўстаўшай барацьбы паміж Радай і Грамадай. Павінны зразумець, што *для агульнай карысьці* ў дапамогу адважнай барацьбе Рады з боку Дзяржавы мусяць прыйсьці рэформы. Праўда ў Варшаве штосьці там распачынаецца: далі беларускія курсы, пачынаюць парцэляцыю, але ўсё гэтае, як мокрае гарыць. А падыходзяць рэформы самаўрадавыя, а за імі выбары ў самаўрады, а там недалёкія выбары і ў наступны Сойм. Дык няхай Варшава зразумее, што гэткія зьезды, як у Дзятлаве будуць мець мейсца па ўсім куткам Заходняй Беларусі, калі побач з высілкамі беларускіх нацыяналістаў у барацьбе з комуністычна-грамадаўскай заразай прыйдуць урадовыя рэформы для беларусаў.

Нарэшце зьезд у Дзятлаве разьвеяў байку аб сталёвасьці і магутнасьці Грамады, а адначасова даказаў, што з грамадаўскай заразай ў беларускім грамадзянстве могуць даць раду не рэпрэсіі і арышты, а выключна нацыянальна-беларуская контракцыя.

Грамадаўскі псыхоз Бел. Народу праходзіць. Чарга за Варшавай, каб і там псыхоз нядбайства аб Крэсах як найхутчэй прайшоў.

Сьвятой памяці Міхала Пятровіча Арцыбашэва.

У Варшаве 3 сакавіка памёр вялікі расейскі пісьменьнік і патрыёт М. П. Арцыбашэў. Усё грамадзянства Польшчы бяз розьніцы нацыянальнасьці аплаквае передчасную сьмерць Арцыбашэва. Уся польская прэса адазвалася артыкуламі са спачуцьцём аб сьв. іпам. Арцыбашэве.

Ен будучы расейцам, гарачым і шчырым патрыётам, здужаў сабраць каля свайго імені агульную пашану. Мы беларускія антыбальшавікі, гэткія жа непрымірымыя, якім быў Нябошчык, асабліва цяжка і балезна адчуваем сьмерць М. П. Арцыбашэва.

Ен быў блізкі аднолькова усім: і расейцам і украінцам і нам—беларусам. Ен належаў да той невялікай групы расейскіх бацькоў-мысьліцеляў, якія зразумелі, што жыцьцё назад ня ідзе і што трэба шукаць новых шляхоў. А ў сваім нягаснучым вагню веры ў сваю Бацькаўшчыну і ў Яе вызваленьне, у нязломнай волі барацьбы з комунізмам — Ен — нябошчык павінен быць прыкладам і для нас беларусаў, як трэба кахаць сваю Бацькаўшчыну! Вечны спакой Табе брат — барацьбіт, — вечная памяць і слава табе ў тваім Народзе!

Беларускай Нацыянальнай Радай і Рэдакцыяй „Беларускага Слова" выслана да рэдакцыі „За Свабоду" гэткая тэлеграма:

Варшава, Рэдакцыя „За Свабоду".

Глыбока парушаныя передчаснай сьмерцяй вялікага расейскага пісьменьніка, патрыёта і ахвярнага барацьбіта за вызваленьня сваёй Бацькаўшчыны з-пад крывавага іга бальшавікоў, сьвятой памяці Міхала Арцыбашэва — Беларуская Нацыянальная Рада і Рэдакцыя „Беларускага Слова" засылаюць сваё шчырае спачуцьцё і жаль па страце выдатнага змагальніка з агульна людзкага антыбальшавіцкага фронту.

Зьезд Беларускай Нацыянальнай Рады у ДЗЯТЛАВЕ.

6 сакавіка ў м. Дзятлаве адбыўся зьезд сябраў і прыхільнікаў Беларускай Нацыянальнай Рады з паветаў Наваградзкага, Слонімскага і Лідзкага.

Ужо больш году, як у Вензаўцу Дзятлаўскае гм. працуе сэкрэтарыят Беларускай Нацыянальнай Рады. З гэты час колькасьць сэкрэтарыятаў Рады і гурткоў культурна-прасьветнага Т-ва „Прасьвета" значна ўзрасла. Ня гледзячы на тое, што Грамада вельмі востра і энэргічна змагалася з імі, пабеда аказалася на старане Беларускай Нацыянальнай Рады. Сялянства зразумела, што ідучы рэвалюцыйным шляхам, апрача перасьледаваньняў і рэпрэсіяў яно нічога не атрымае. Праца жа легальная, хаця і паволі, але дае дадатнія вынікі. Дык і зразумелым ёсьць тое, што большасьць гурткоў Грамады тут была самімі сялянамі зьліквідавана. Сялянства хоча змагацца за свае правы — але змагацца шляхам легальным і гэтым тлумачыцца вялікі пасьпех Беларускай Нацыянальнай Рады, якая змагаецца за правы Беларускага народу шляхам легальным.

Ужо даўно адчувалася патрэба склікаНьня Зьезду. Вялікая колькасьць сымпатыкаў Рады і яе сябраў вымагала гэтага. Трэба было, каб голас тутэйшага сялянства, якое ня хоча рэвалюцыі, але трэбуе сваіх правоў — быў пачуты ў цэнтры.

Патрэбны быў зьезд таксама і ў мэтах арганізацыйных. Трэба было збудаваць сыстэму працы. Трэба было аб'яднаць нацыянальна — думаючае сялянства ў адзіную стройную арганізацыю.

З гэтай мэтай і быў склікаНы зьезд Беларускай Нацыянальнай Рады ў Дзятлаве з паветаў Наваградзкага, Слонімскага і Лідзкага.

Сэкрэтарыят Б. Н. Р. загадзя паведаміў грамадзянства, аб маючым адбыцца зьезьдзе, так што к прыезду з Вільні старшыні Беларускай Нацыянальнай Рады п. Паўлюкевіча — на рынку проці памешканьня сэкрэтарыяту—сабраўся вялікі натоўп людзей.

Зьезд адбыўся ў „Domie Ludowym". Перапоўненая саля, ня гледзючы на строгі кантроль і фільтроўку дружыньнікаў Рады ледзь зьмясьціла ўсіх. Прыбыла ўсяго да 200 асоб. Зьезд адбыўся спакойна. Ня гледзючы на тое, што некаторыя грамадаўцы і энпээхоўцы стараліся гвалтам улезьці да салі — ўсе спробы аказаліся дарэмнымі.

Нікога з прысутных не напугалі і пагрозы што пазьней прыдзе разрахунак. Сьвядомае беларускае сялянства з пагардай адносіцца ўжо да розных комуністычна-грамадаўскіх агэнтаў і недарослых чубатых хуліганаў — якім патрэбна рэвалюцыя.

Так што ніякія спробы не дапусьціць да зьезду або сарваць яго — не далі ніякіх вынікаў.

Раней усяго было прыступлена да выбару прэзыдыума. Абраны былі: *Лазоўскі Аляксандар* — старшыня. *Лебецкая Алена* — сэкрэтар, віцэстаршыня — *Кошко-Кастусь*, сябры — *Катрач Вера* і *Чырвоны Уладзімер*. Голас узяў старшыня Беларускай Нацыянальнай Рады ў Вільні п. Паўлюкевіч.

У вялікай прамове *п. Паўлюкевіч* высьвятліў сучасную палітычную сытуацыю, закрануў ўсе крыўды і балячкі беларускага сялянства і накрэсьліў як-бы праграму працы Беларускай Нацыянальнай Рады.

П. Паўлюкевіч казаў: Калі яшчэ пяць гадоў таму назад беларускае сялянства было несьвядомым, калі на пытаньне хто-ты—адказывалі — або тутэйшы, або праваслаўны, або каталік — дык цяпер ужо кожны беларус ведае і лічыць сябе беларусам. Беларуская сьвядомасьць шырыцца з кожным днём..

Страшэнна цяжкі гаспадарчы крызіс ў Польшчы адчуваем першыя мы — беларусы. Найраней рэдукуюць беларуса. Беларуская вёска зьбяднела найбольш. Уся інтэлігэнцыя прымушана вясьці ледзь не жабрачае жыцьцё, бо беларус пасады адтрымаць ня можа. Беларускай школы німа... Самаўраду правідловага німа. Адміністрацыя складзена часта з людзей неадпаведных.

Усё гэта спарадзіла Грамаду, якая хацела шляхам рэвалюцыі прылучыць Заходнюю Беларусь да Саўдэпіі. Грамада абяцала ўсё. І незалежнасьць, і школу, і зямлю і ўсё тое, што толькі можа быць добрага.

Сялянства кінулася да Грамады. Пайшла да яе і безработная інтэлігэнцыя. За кароткі час Грамада зрабілася вялікай арганізацыяй. Але што-ж з гэтага выйшла. Абяцаючы ўсё, але маючы сапраўды адну мэту — прылучэньне Заходняй Беларусі да Саўдэпіі — Грамада распачала рэвалюцыйную працу. Забіваліся з-за вугла паліцыянты. Забіваліся наагул тыя — хто спрацівляліся грамадаўскай рабоце. Забіты беларускія сяляне Іголка, Скарына, Смолік.

Толькі што надыйшла, не спраўджаная яшчэ вестка, аб забойстве грамадаўцамі каля Езёрніцы сяляніна Нікіфара Скурскага. Грамада адкрыта паказывала на Менск і казала, што толькі работніцка-сялянскі ўрад можа задаволіць патрэбы Беларускага Народу.

Грамада стала нябясьпечнай для дзяржавы. Тады прыйшлі рэпрэсіі і сталася тое, аб чым Беларуская Нацыянальна Рада папераджала ня раз. Усюды дзе толькі працавала Грамада адбыліся арышты...

Грамадаўская стаўка была бітай і Грамада апрача новых няшчасьцяў нічога нам не дала.

Працавала і працуе на беларускіх абшарах і іншая падобная да Грамады і зьвязаная з ёю партыя — гэта Незалежная Партыя Хлопская. Але гэта партыя зьяўляецца для нас зусім чужой і варожай. На чале яе стаіць вядомы пасол — „інфарматар" Ваяводзкі Гэтая партыя яшчэ больш выявіла свае інтэрнацыянальныя рысы, чымся Грамада. За тое яна і зусім збанкрутавала разам з Грамадой.

Рэвалюцыя не ўдалася. Беларуская Нацыянальная Рада, каля якой гуртуецца нацыянальна думаючы элемэнт заўсёды змагалася з Грамадой, кажучы — што рэвалюцыйным шляхам беларусы здабыць нічога ня змогуць. Ды і зразумелым ёсьць тое, што улада не выпаўніла ні воднага грамадаўскага трэбаваньня. Бо нашто ж было даваць палёгкі — калі Грамада гэтага нават не хацела. Грамада хацела адарваньня Зах. Беларусі ад Польшчы, а тады ўжо ўсё прыйшло бы само сабой.

Грамада пашкодзіла нам яшчэ тым, што стварыла ўражаньне, быццам кожны беларус адначасова зьяўляецца комуністам. Грамадаўская праца і грамадаўскія газэты зрабілі гэтае. Такім чынам і польская дэмакратыя не хацела падтрымліваць справядлівых нашых трэбаваньняў, лічачы што бальшавікам даваць палёгкаў ня трэба, а з імі трэба змагацца

І вялікіх высілкаў каштавала беларускім нацыянальным арганізацыям, даказаць, што беларус і комуніст, гэта рэчы розныя.

І дрэнна зрабілі тыя беларускія інтэлігэнты, што пайшлі да Грамады, бо гэтым пагоршылі і сваё і свайго народу палажэньне.

І толькі цяпер, калі відаць, што Грамада ідзе на ўбыль — маюць прыйсьці рэформы. І гэтыя рэформы прыйсьці павінны. Ня прыйсьці яны ня могуць. Урад павінен разумець, і ён ужо разумее — што толькі апіраючыся на народ дзяржава можа істнаваць. Толькі на справядлівых адносінах да беларусаў — можа тут істнаваць польская дзяржаўнасьць. Толькі тады, калі нашыя справядлівыя дамаганьні будуць споўнены; калі беларусы ня будуць грамадзянамі другога гатунку — магчыма супольнае жыцьцё. Па-за сваімі межамі Польшча мае толькі ворагаў. С. С. Р. Р., Літва, Нямеччына. Знача толькі ў сябе ўнутры Польшча можа шукаць апоры і падтрыманьня. Але каб мець нашае падтрыманьне Польшча павінна задаволіць нашыя патрэбы.

Найвялікшы ў Польшчы чалавек — Язэп Пілсудскі, які ўжо два разы выратаваў Польшчу—разумее гэта яшчэ з 1919 году. І цяпер, калі марш. Пілсудскі трымае ўладу у сваіх руках — мы можам спадзявацца гэтых рэформаў. Праца над імі ўжо пачалася. У Варшаве ўжо працуюць над імі.

У Вільні ўжо працуе мяшаная польска-беларуская камісія па апрацоўцы школьных падручнікаў. Адчыняюцца ўжо вучыцельскія курсы, якія апрача таго, што дацуць працу безработным настаўнікам, кладуць фундамант пад гмах беларускае культуры. Пачынае праводзіцца у жыцьцё зямельная рэформа.

Але ўсе рэформы прыйсьці адразу ня могуць. Яны прыдуць паволі. І мы павінны тымчасам прыгатавацца да гэтых рэформаў.

Мы павінны арганізавана вясьці і пашыраць сваю культурна-нацыянальную працу праз адчыненьне культурна-прасьветных гурткоў. Мы павінны ладзіць беларускія спэктаклі, складаць дэкляраццыі на беларускія школы. Мы павінны актыўна выступіць на выбарах да самаўрадаў і правесьці сваіх людзей. Усю гэтую працу мы павінны весьці адкрыта і легальна. І толькі тады будучына будзе за намі. Да гэтага заклікае Беларуская Нацыянальная Рада.

Пад бурныя воплескі п. Паўлюкевіч скончыў сваю прамову. З той прычыны, што памешканьне ў „Доме Людовым" трэба было ўжо звольніць — Зьезд прадаўжаўся ў памешканьні Сэкрэтарыяту Б. Н. Р., да якога прэзыдыум, з прычыны малога памешканьня запрасіў прадстаўнікоў паасобных вясковых групаў.

п. Паўлюкевіч пазнаёміў прадстаўнікоў групаў з працай Беларускай Нацыянальнай Рады, з яе арганізацыйнай стуктурай.

Тады пачалі забіраць галасы прадстаўнікі групаў.

Першым гаварыў *п. Данілчык Вінцук* (в. Нагорнікі, гм. Раготнінскай). Данілчык пазнаёміў прысутных з тым, як за пісаньне і працу на складаньні дэклярацыяў на беларускую школу быў арыштаваны і 2 месяцы прасядзеў у вастрозе.

Галоўнай балячкай вёскі зьяўляецца тое, што німа школы, нават польскай. Дзеці ня вучацца ўжо пяць гадоў. Тое самае ў в. Лагунох і Жадэйках. У Грамаду запісываліся слаба. Тое, што раней арганізавалася — цяпер разваліпася. У. в. Гнаінске працавала Н. П Х. (Niezależna Partja Chłopska), але цяпер таксама ўсё развалілася. Тыя, што запісаліся да Грамады, хаця афіцыяльна і ня выпісаліся — аднак у партыі не працуюць. Некаторыя і хочуць выпісацца, але ня ведаюць як. Пра Сялянскі Саюз нідзе ў ваколіцах ня чуваць.

Тутэйшы солтыс нішчыць „Беларускае Слова“.

Гр. Кошко Кастусь (в. Страла, Дзятлаўскае гм.) гаварыў аб тым, што школы німа. Асабліва цяжка адчуваецца малазямельле. Раней быў гурток Грамады, але разваліўся. Ніякіх партыяў ні беларускіх, ні польскіх німа.

Сам п. Кошко вучыцель, але летась быў зрэдукаваны і цяпер мусіць жыць з гаспадаркі.

Грам. Бабрукеіч Міхась (в. Галаўлі, Дзятлаўскае гм.) У вёсцы істнуе гурток „Прасьветы“ з 12 сябрамі. Старшыня Бабрукевіч Міхась. Гурток арганізаваўся 4 месяцы таму назад. Быў раней грамадаўскі гурток, але працы культурнай ня вёў. Нядаўна зьлiквідаваўся Школы ў вёсцы німа. Зямлі не хапае. Беларускія газэты не даходзяць - відаць гміна нішчыць.

Нядаўна здарыўся гэткі выпадак. Нейкі жыд на грунце непаразуменьня аб зямлі данёс на грамадзяніна Флора Бабрукевіча, што той комуніст. Паліцыя яго арыштавала і ён нейкі час нявінна прасядзеў у вастрозе.

Грам. Чырвоны Уладзімер (Дзятлава). Раней быў нават старшынёй паватовага камітэту Грамады. Пазьней пераканаўшыся ў тым, што гэта партыя комуністычная і ніякай культурна-прасьветнай працы не вядзе, кінуў яе і запісаўся да „Прасьветы“.

У Дзятлаве істнуе гурток „Прасьветы“. Мае да 20 сябраў. Пры гуртку ёсьць беларуская бібліятэка.

Грамадаўскіх гурткоў многа ня было; частка з іх развалілася. Грамада не зложыла аружжа, а пераходзіць на патаемную працу. У вакалічных вёсках, як нпр. Савічы і Зьмеёўка ёсьць гурткі Н. П. Х., каторая яшчэ больш комуністычныя чымся Грамада. Асабліва працуе для Н. П. Х., нейкі Пацэль. Аб Сялянскім Саюзе ніхто ня чуў.

У Дзятлаве школа польская - трэба было-б адчыніць беларускую. Раней тут была 2-х клясоўка. Між іншым у ёй вучыўся гр. І. Дварчанін, які цяпер доктарам філёзофіі.

У Дзятлаўскім магістраце беларусаў німа. Усё жыды і палякі.

Дзятлаўская пошта не даручае адрэсатам беларускіх газэт.

Грам. Шчотка Павал (в. Хадзеўляны, Дзятлаўскае гм.). За тое што быў на зьезьдзе Зах. Беларусі ў 1926 годзе — грамадаўцы лічылі здраднікам і дзівіліся, як ён складаў дэклярацыі на беларускую школу. За тое што складаў дэклярацыі на школу і агітаваў за гэта — паліцыя рабіла вобыск. Цяпер яго ўжо здраднікам не называюць.

Аб Сельсаюзе нічога ня чуў.

Грам. Рагойша Кастусь (в. Мураванка) жаліўся на асаднікаў. Патрэбна школа і зямля. Гр. Рагойша падкрэсьліў аб надзвычайна энэргічнай працы сэкрэтарыяту Бел. Нац. Рады ў Вензаўцы, а роўным чынам і гуртка „Прасьветы“ — пад кіраўніцтвам п. Уладзімера Гарбуна, які палажыў шмат ахвярнай працы.

З партый была толькі Грамада. Але цяпер настрой у грамадаўпаў упаў. Сельсаюзу ня было і німа — хаця „Сял. Ніва“ і прыходзіць часта.

Грам. Двежыц Уладзімер (в. Медвінавічы). Грамады ня было зусім. Істнуе гурток „Прасьветы“. Сельсаюзу німа. Школа істнуе толькі другі год. Зямлі не хапае.

Грам. Гародко Янка (в. Драбавічы Казлавецкае гм.) хваліў Казлавецкага бацюшку а. Сокала Кутылоўскага — шчырага беларуса. Раней у Драбавічах быў гурток Грамады, але цяпер разваліўся. Грамадаўцы здаюць партыйныя білеты. Пашкодзілі гурткам адозвы Беларускай Нацыянальнай Рады.

Аб Сялянскім Саюзе нічога ня чуваць.

Пасьля дакладаў з мейсц была прынята рэзалюцыя, аналёгічная рэзалюцыі Горадзенскай канфэрэнцыі Б. Н. Р., з малымі папраўкамі. Між іншым была зроблена папраўка з дамаганьнем, каб на вучыцельскія курсы ў Вільні прымалі і кабет і каб была дадзена пасеўная дапамога жыхарам Дзятлаўскай, Беліцкай, Казлавецкай і Рагатненскай гмінаў. Каб у Дзятлаве была адчынена Беларуская Вучыцельская Сэмінарыя.

Было падзякавана п. Паўлюкевічу за ягоны прыезд і зьезд позна ўвечары зачыніўся.

Пасьля для вучасьнікаў канфэрэнцыі была зроблена агульная гарбата.

(б. рмур).

Палітычны агляд.

Пакуль не закончылася барацьба пад Шанхаем, на які зьвернута ўвага ўсяго сьвета — цікава разабрацца ў прычынах перавагі бальшавіцкага ўплыва ў Кітае над англійскім уплывам. Хатняя вайна ў Кітаі ў апошні час прыняла зусім асаблівы кшталт. Тут ідзе гутарка не аб тым, хто які абараняе дзяржаўны палітычны ўлад, але якая чужаземная дзяржава стаіць за якой партыяй. Дзеля гэтага, напрыклад, У-Пэй Фу, які да гэтай пары ваяваў проці Кантона, адмовіў прапусьціць войска Чаны-Тсо-Ліна на падмогу Шанхаю проці агульнага ворага. Толькі што закончылася гэнэральная забастоўка кітайскіх работнікаў у Шанхае, якая насіла выразна анты-англійскі характар. Вось дзеля чаго трудна прадбачыць вынік барацьбы пад Шанхаем, якая ў адзін дзень можа зьмяніць свой кірунак. Цэлыя вобласьці і арміі пераходзяць на старану кантонцаў, кітайскі ваенны флёт, складаючыся з 15 міналосцаў, гэтак сама перайшоў на старану кантонцаў. І ня глядзячы на тое, што перамога чырвонага Кантона можа паважна пагражаць інтарэсам не адных толькі англічан, Амэрыка і Японія не сьпяшаць аказываць ім помач і не выгружаюць з параходаў сваіх войск. Рэч у тым, што проці англічан пануе вельмі вялікае незадаваленьне ў палуднёвым Кітае, дзе яны мелі ўплыў. І Амэрыка з Японіяй ня хочуць сваім умяшацельствам зьвяртаць гэтай ненавісьці проці сябе.

Праўда, у палуднёвым Кітае пад уплывам бальшавіцкай агітацыі пануе моцнае незадаваленьне проці чужаземцаў, у першую чаргу проці англічан, але не ў такой меры, каб іх жыцьцю пагражала паважная небясьпека. Калі б кітайцы не маглі панаваць над сабою, дык яны маглі бы ў адзін дзень зьнішчыць усіх чужаземцаў, якіх прыходзіцца адзін чалавек на 400 кітайцаў. Агулам лічыцца ў Кітаі каля 350,000 чужаземцаў, з якіх 200,000 складаюць японцы, тыя-ж азіяты. З рэшты каля 90,000 складаюць расейцы, пераважна эмігранты. Найбольш іх жыве ў Манджурыі, дзе маюць шмат гандлёва прамысловых прадпрыемстваў. Адносіны іх з кітайцамі добрыя. Другую па вялічыне катэгорыю складаюць англічане — 15,000 асоб. Але ў іх руках знаходзіцца найбольш багацьця — каля 700 вялікіх фірмаў, банкаў, гандлёвых і прамысловых прадпрыемстваў, канцэсіяў, руднікоў і г. д. Найбольш іх жыве ў канцэсіях, як Шанхайская, з за якой цяпер вядзецца бой. Амэрыканцаў, французоў, італьянцаў і другіх яшчэ менш. Агулам усіх эўрапэйцаў з амэрыканцамі лічыцца 130,000. Але калі адкінуць 90,000 расейцаў, дык застанецца 40,000 эўрапэйска-амэрыканскіх банкіраў, гандляроў, прамыслоўцаў і ўрадоўцаў, у руках якіх знаходзіцца амаль ці ўсё эканамічнае жыцьцё Кітая. І хоць самі кітайцы ўжо даволі пасьпелі для самастойнага жыцьця, маюць шмат уласных фабрык, банкаў і гандлёвых прадпрыемстваў, але ня могуць асвабадзіцца ад навязаных ім сілком чужаземцамі трактатаў, якія ставяць апошніх у значна больш прывілігіраванае палажэньне, чым самі кітайцы. І гэтыя 40,000 белых „культуртрэгэраў“ зьяўляючыхся прадстаўнікамі культурнага сьвета, ваяваўшага пяць гадоў за „цывілізацыю, спакой і вольнасьць усіх народаў“, ня хочуць прызнаць гэтых прынцыпаў толькі ў адносінах 400,000 кітайскага народу. Кітайцы фактычна не зьяўляюцца гаспадарамі ў сябе дома. Грамадзяне вялікіх чужаземных дзяржаваў карыстаюцца ў Кітае правамі экстэррыторыяльнасьці. Гэта значыць, што за ўсякае праступленьне чужаземцы адпавядаюць перад сваімі толькі судамі, істнуючымі на тэрыторыях канцэсіяў. Нідзе ў сьвеце німа гэтакага зьдзеку і эксплаатацыі работнікаў, як у Кітае на англійскіх фабрыках. Англійскі сацыялістычны тыднёвік „New Leader“ падае наступныя цікавыя і патрасаючыя падробнасьці аб эксплаатацыі кітайскіх работнікаў у Шанхае чужаземным капіталам, пераважна англійскім. Кітайцы працуюць там як „Кулі“ ці гружчыкі ў порце і як звычайныя работнікі на ткацкіх фабрыках. „Кулі“ атрымліваюць каля 40 зл. у месяц пры самым неакрэсьляным часе працы. На ткацкіх фабрыках працуюць пераважна жанчыны і дзеці. Сярэдні працяг рабочага дня — 12 гадзін у дняўных і начных зьменах ў працягу 7 дзён у тыдзень. Плата выносіць 50 зл. у месяц для дарослых і ад 55 гр. да 1 зл. 10 гр. у дзень для дзяцей.

Усе справы праўнага ўрэгуляваньня варункаў працы натыкаліся на катэгарычны адпор з боку чужаземных капіталістаў, карыстаючыхся выключнымі правамі, як чужаземцы. У 1923 г пэкінскі ўрад выпрацаваў часовы закон аб абароне працы на фабрыках, але ён ня быў ўведзяны на чужаземных фабрыках. А калі ў 1927 г. пэкінскі ўрад дэлегаваў да Шанхаю двох урадоўцаў і аднаго да Ханькоў для абсьледаваньня варункаў працы на англійскіх фабрыках, дык англійскія консулы не дапусьцілі іх да фабрык. І да гэтай пары кітайскія работнікі працуюць на англійскіх фабрыках без усякага праўнага кантроля, як нявольнікі

Цяпер ясна, дзеля чаго кітайцы ненавідзяць чужаземцаў, асабліва англічан, якія найбольш эксплаатуюць кітайскіх работнікаў, атручываючы яшчэ ўвесь народ опіумам, які збываюць кантрабандным спосабам пасьля таго, як кітайскі ўрад пад страхам сьмерці забараніў курэньне і гандаль яго. Вось у чым хаваецца прычына пасьпеха бальшавіцкай агітацыі, і дзеля чаго бальшавікі выбралі Кітай, галоўным чынам палуднёвую часьць, за абшар для барацьбы з Англіяй. Гэта ўжо старая праўда, што бальшавізм, як усякая іншая зараза, прывіваецца толькі на хворым арганізме. У Эўропе бальшавізм не мае пакуль поўнай перамогі толькі дзякуючы таму, што тут німа кітайскіх варункаў жыцьця. Але ледзь толькі эканамічнае ці палітычнае палажэньне ў якой небудзь дзяржаве становіцца горшым, як бальшавізм пачынае падымаць галаву. У Злучаных Штатах Поўночнай Амэрыкі і Канадзе і чутак няма аб комуністах, бо там няма той нэндзы, якую перажывае Эўропа. Адначасна у рэспубліках Палуднёвай Амэрыкі, як Бразылія, Аргэнтына, Чылі, Пэру і іншых, перажываючых яшчэ большы эканамічны крызіс, чым Эўропа, адбываюцца непарыўныя рэвалюцыі і бальшавізм ужо там запусьціў глыбока свае корні.

Адсюль відаць, з чаго трэба пачынаць барацьбу з бальшавізмам. Гэта зьяўляецца ў некатарай меры пацехай, што перамога бальшавікоў ў Азіі над англічанамі, калі толькі яна будзе дасягнута, мае свае граніцы. Ужо прыклад з Турцыяй паказаў, што як толькі яна скінула з сябе пакінутую апеку пераможцаў, дык адначасна парупілася асвабадзіцца і ад няпрошанай апекі бальшавікоў. Тое самае будзе можа быць і з Кітаем бо кантонскі нацыянальны рух, разьвіваючыся пад нацыянальным штандарам, са праўды ня мае нічога супольнага з комунізмам. Фактычна цяпер пад Шанхаем ідзе барацьба між рашучымі ворагамі чужаземнае няволі не застанаўліваючымися ні перад чым (кантонцы, падбухторываныя бальшавікамі) і менш рашучымі ворагамі чужаземнага ўплыву, як Чанг-Тсо-Лін і дыктатар Шанхая Сун, якія баяцца ўступіць у адкрытую вайну з іншымі вялікімі дзяржавамі.

Бальшавікі і самі гэта разумеюць. Але яны маюць другія надзіеі. Гэтым часткаю тлумачыцца тое, дзеля чаго яны стараюцца выперці іменна англічан з Кітая і наагул з Азіі. Калі толькі Англія страціць свае канцэсіі ў Кітае, страціць Індыю дык эканамічнае яе палажэньне так пагоршыцца, што бальшавікі сьмела могуць мець надзеі на сацыяльную рэвалюцыю ў самай Англіі. Можа гэтым тлумачыцца і тое, чаму Амэрыка і Японія, як менш падлягаючыя бальшавіцкай заразе, ня хочуць актыўна выступаць проціў кантонцаў разам з англічанамі, і чаму толькі адна Англія зьвярнулася з ультыматыўнай нотай да Радовай Расеі.

Гэта ўжо другая чарговая нота Англіі (першая была выслана Кэрзонам у 1923 г.), якая пагражае перарывам гандлёвых і дыплёматычных адносінаў, калі бальшавікі не спыняць антыанглійскай прапаганды. Але на бальшавікоў яна не зрабіла ніякага ўражаньня. Па — першае дзеля таго, што і бяз гэтага мала гандлююць з Англіяй і яны даражылі гандлёвым і дыпляматычнымі адносінамі з ёю толькі да тэй пары, пакуль была надзея атрымаць пазыку. А як толькі гэта аказалася немагчымым, дык Англія страціла ў вачох бальшавікоў усякую вартасьць. А па — другое бальшавікі добра разумеюць, што Англія сама не захоча рабіць гэтага кроку, як бы яны ёй не насалілі. Быўшы прэм'ер сацыяліст Макданальд заявіў, што разрывам гандлёвых і дыплёматычных адносінаў з Радавай Расеяй Англія толькі сама сабе можа пашкодзіць, бо гэта толькі адзіны спосаб, калі яна можа кантраляваць бальшавіцкую акцыю. А калі-б ня было англійскіх гандлёвых ці дыплёматычных прадстаўнікоў, дык Англія апынулася бы з завязанымі вачымі перад бальшавікамі, якія маюць сваіх платных і бязплатных агэнтаў ува ўсіх краях, у тым ліку і ў Англіі. Вось дзеля чаго англійская нота бальшавікам выклікала з боку апошніх толькі іранічную ўсьмешку і ня менш грозны адказ.

N.

Апошнія навіны.

У Польшчы.

КАНФІСКАТА ВІЛЕНСКАГА „SŁOWA“. У нумары з 2 сакавіка віленскае „Słowo“ зьмясьціла перадавы артыкул пад загалоўкам: „Рэальная праграма ў літоўскай справе“. У гэтым артыкуле аўтар п. Cat дамагаецца заняцьця Літвы польскім войскам.

Цэнтральная ўлада ў Варшаве, па атрыманьні ведамасьцяў аб гэтым артыкуле, загадала віленскім уладам зараз-жа канфіскаваць гэты нумар „Słowa“.

„Słowo“ — гэта орган польскіх манархістаў.

СПРАВА ЗЬМЕНАЎ У ВЫБАРНЫМ ЗАКОНЕ. У канстытуцыйнай камісіі Сойму распачалася вострая дыскусія над справай зьменаў у выбарным законе. Амаль ня кожная з партыяў падае свой праэкт новага выбарнага закону. Большасьць гэтых праэктаў скіравана на тое, каб зьменшыць колькасьць паслоў і сэнатараў, зьмяніць самую працэдуру падзелу галасоў, а таксама зьменшыць колькасьць паслоў з Крэсаў.

Урад мае падаць свой уласны праэкт выбарнага закону.

ШПІЕНСКАЯ АРГАНІЗАЦЫЯ Ў ВАРШАВЕ. У Варшаве выкрыта шпіёнская арганізацыя, працуючая на карысьць Саветаў — на чале якой стаяў нейкі Ветрэнка. Зроблена некалькі рэвізіяў і арыштаў. У рэзультаце чаго некалькі асоб пасаджана да вастрогу.

АБМЕН ПАЛІТЫЧНЫМІ ВЯЗЬНЯМІ з С.С.Р.Р. Савецкая прэса падае, што ў хуткім часе адбудзецца паміж Польшчай і С.С.Р.Р. абмен палітычнымі вязьнямі. Сярод вязьняў палякаў, якія вернуцца з Расеі да Польшчы знаходзіцца 11 каталіцкіх ксяндзоў, якія нядаўна былі арыштаванымі ў Петраградзе.

СКОЛЬКІ Ў ПОЛЬШЧЫ ПАЛІЦЫІ. Па апошнім статыстычным даным ў Польшчы 31,700 чыноў паліцыі, а такжа 1300 афіцэраў і чыноўнікаў паліцыі.

Галена Ромэр.

ЯШЧАР! ЯШЧАР!

(апаведаньне з беларускага народнага жыцьця.)

(Працяг.)

Прасілі яны, малілі таямнічага, благога Яшчара, аб той вяночак, пра які матка пытае, а які трэ'сплясьці на краю мора і вось, недзе забадзяўся... а матка пытае..

Трымаючыся адна аднэй і памагаючы сабе ў гэтай нядолі і фрасунку дзявоцкім, падпіханыя праз рагочучых „паскуднікаў“, йшлі яны да Яшчара, крыху стрывожаныя, упіўшыяся гяяньнем, хмельным ад нейкіх, прабуджаных спрадвечнай мэлёдыяй, старадаўных спамінаў звычаю з эпох драконаў і ахвяр людзкіх, йшлі, нясучы дары.

Што толькі якая мела, кідала на калены Яшчара і ўтыкала за рукавы, а ён вышчыраў наўмысна зубы і таращчыў вочы, што яны ажно адыходзіліся ад яго, стогнучы і паўтараючы: „Авохці які страшэнны! Каб-жа яго, вось ўжо настрашыў! Горшы за ваўка гэты курносы!“

Антук мала дбаючы пра цэрамонію, пачаў адразу запіхаваць у рот абаранкі і крышыць іх голасна, калі-ж сябры ягоныя забаранялі яму гэта і, ўважаючы што гэтым нішчыць ён сваю павагу, стараліся перашкодзіць яму, ён брыкаўся ботамі і адпіхаваў лакцямі падсоўваючыхся лішне блізка

Цяперака дзяўчаты схапіліся за рукі, спляліся ў кола, быццам кветкі і зёлкі спляталі яны ў вялізны вянок і паскідалі хусты і бурнусы.

Заблішчэлі ясныя, палавыя бы лён, каштанаватыя і зрэдка цямнейшыя валасы, цесна пасплятаныя ў косы і перавязаныя каляровымі шматкамі.

Апранутыя ў плісаваныя спадніцы з чэркасу хатняга вырабу, або купленай воўны бордо ці гранатовай кофтачкі, рожавага або сіняга колеру, ў кветкі ці іншыя ўзоры, сашпіленыя таннымі брошкамі пад шыямі, упрыгожанымі пацеркамі, закруціліся яны па хаце, калыхаючыся ў такт цягучай мэлёдыі, пераходзячай памалу ў рытм больш рухавы.

Дзяўчаты падрыгавалі каля Яшчара, быццам гэтымі скокамі хацелі яны зачараваць яго, зманіць, здурыць. Пры гэтым галасілі яны колькі сіл хапала, ажно заходзіліся:

Каробачка поўна,
Пашлём мы да Коўна,
З Коўна да Кралеўца,
Па белыя лёнца,
Ці па красу панаў,
Ці па русу косу,
Ці па белу ручку,
Ці па злоты персьцянь;
Бела ручка, ды ня мытая,
Руса коса, ды ня чэсаная,
Злоты персьцянь, ды ня чышчаны.

Стоючыя каля сьценаў дзяцюкі глядзелі на гэтыя мукі дзявоцкія і пакурываючы цыгаркі, скручаныя з газэтных кавалкаў з шчопатнай махоркі, папівалі гарэлку, шчыпалі круцячыхся бы шалёныя дзяўчат, падсьмяхаючыся з іхных клопатаў і дадзяваючы не аднэй з іх спамінамі, вядомых ім, справах іхных.

Раптам дзьве з іх вырваліся з кругу. Парваўшы вянок злучаных рук, разьдзерлі яны агульны крык, двуголасам найбольш піскслявым. Кланяліся яны ў пояс Яшчару, пакорліва, нізенька, бы падданыя прад панам. Ківаючысь гэтак, што ажна і грудзі ім хадзілі пад адпусьціўшыміся кофтачкамі, то йзноў задзіраючы ў верх галовы, прасіліся яны

„Яшчар! Яшчар! паночак!
Аддай мой вяночак!..“

Тутака ўсё перамяшалася: што раз то новыя дзьве дзяўчыны мітусіліся і ўпрашывалі Яшчара, які, блішчучы ад поту, разпіраўся шырока на сваём вальховым троне і жор усьцяж абаранкі, іншыя-ж закрычэлі раптам бадзёра, быццам набраўшыся надзеі, што ўсё гэта лішне дрэнна ня скончыца:

„Сёе даць і тое даць,
Покуль вянец зыскаць!
Ці пару коні вараненькіх?
Ці каляску маляваму?
Ці паненку даравану?“

Гэтага толькі і чакалі хлапцы! Кожны з іх кінуўся тутака да сваей, ўціснуўшы яе, пад сьцяну, ці на тапчан, або трымаючы ў абыймах, зап'янеўшых больш ад пяяньня, чымся ад гарэлкі дзяўчат. Выробляліся яны з імі ўсяляк: лашчылі, шчыпалі, ціскалі, сярод сьмеху ды піскаў.

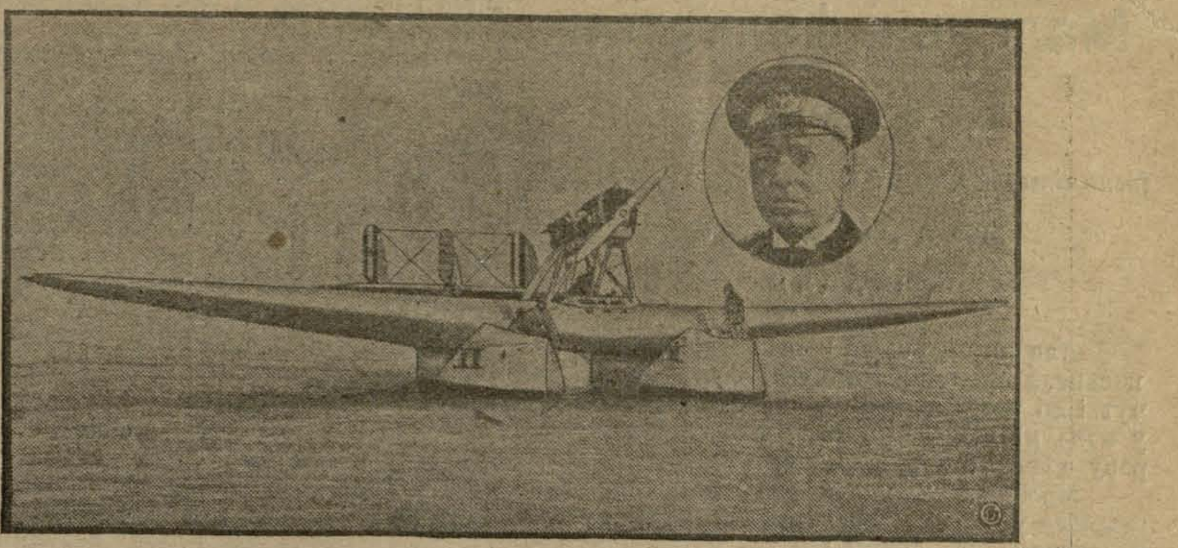
Гаспадар хаты з жонкай сядзеў ў куце пад абразамі, сьмяючысь ад радасьці, што не згінуў яшчэ гэты стары звычай: То-ж і яны калісь далі на запаведзі пасьля гэткага ігрыша ў Каляды. Цяперака вось дзеці іх, а пасьля і ўнукі. . І заўсёды дзяўчаты будуць гэтак баяцца Яшчара і акуратна праз тое лезьці да яго. Гэтак ўжо відаць Бог даў на ясным сьвеце.

Пара „разбойнікаў“ схапіла галоўні ды лучынкі з печкі і савала вагонь ў вочы крычачага баб'яга роду, але гаспадар пачаў іх клясьці кажучы, што спалюць хату, дык яны зараз пагасілі вогонь ў кадушцы з вадой, ажно дым узьняўся і толькі дадзевалі дзяучатам бязьмеры, на усе сваі кавалерскія спосабы.

Калі нейкая засьмяялася, губляла фант, калі-ж вытрымала мукі, спакусы, прычэпкі,

ФІНАНСЫ і ГАСПАДАРКА.

60,000 кілемэтрау самалетам.

Вядомы італьянскі лятун дэ-Пінэдо распачаў лёт на гідрапляне навокал Атлянтыцкага акіяну. Частку гэтага лёту ён ужо выпаўніў. На фатаграфіі дэ-Пінэдо і яго апарат.

Бюджэт на 1927 г.

Выпрацаваньне бюджэта ў кожнай дзяржаве зьяўляецца найцяжэйшым заданьнем Ураду і законадаўчых палатаў. У бюджэце як у люстэрцы адбіваецца ўсё гаспадарчае жыцьцё дзяржавы, усе яго бакі. Толькі па бюджэту можна судзіць, на здаровым ці гнілым фундамэнце пабудавана ўсё гаспадарчае жыцьцё данага народу. Дзеля гэтага вельмі цікава хоць у агульных рысах разглядзець нам бюджэт і прыраўнаваць яго з бюджэтамі бліжэйшых суседзяў.

Прыняты Соймам толькі што бюджэт на 1927—28 г. (ад 1 красавіка 1927 па 1 красавіка 1928 г.) прадбачыць 1,982,005,827 злотых даходу і 1,982,079,038 зл. выдаткаў, ці замыкаецца 4,026,789 зл. падвышкі даходаў над выдаткамі. Але ня можна яшчэ гаварыць аб раўнавазе бюджэту да канца бюджэтнага году, прыняўшы пад увагу бязупынны рост цэнаў, безрабоцьця і эканамічнага крызісу пры памяншэньні вываза за граніцу, як роўна зьбядненьню плацельшчыкаў падаткаў. У папярэднія гады гэтак сама бюджэт вылічыўся на паперы бяз дэфіцыту, апошні ў 1924 г. дасягнуў 189,4 мільёнаў зл., у 1924 г.— 271,3 міл. зл. і толькі ў 1926 г. быў зачынены бяз дэфіцыту дзякуючы карыснай эканамічнай сытуацыі ў зьвязку з англійскай забастоўкаю вуглякопаў.

Прынята лічыць, што польскі дзяржаўна-эканамічны арганізм ня можа перанясьці бюджэту вышэй 1,5 мільярда зл. У 1924 г. ён і быў такі. Але калі прымем пад увагу паданьне курса злотага, дык пабачым, што бюджэт наш не павялічаецца, а паніжаецца. Гэтак выдаткі ў 1924 г. скадалі—1,580 мільёнаў, ці—1,580 мільёнаў залатых злотых, бо тады злоты раўняўся свайму залатому пары тэту. У 1925 г.—1881 міл. зл., ці—1,749 міл. залатых зл.; 1926 г.—1,805 міл.—1,067 міл. залотых зл.; і калі перавясьці бюджэт 1927 - 28 г.—1,982 міл. ў залатыя зл., дык гэта дасьць ня больш 1,125 міл. залатых зл., ці 298 мільёнаў даляраў. У параўнаньні ня толькі з вялікімі дзяржавамі, але нават з другараднымі наш бюджэт самы ўбогі і зусім не адпавядае вялічыне абшару і насяленьню дзяржавы. Гэтак, напрыклад, бюджэт 6,5 мільённай Аўстрыі ў 1925 г. складаў 140 міл. даляроў, 13,5 міл. Чэха Славакіі — 290 міл. дал., 12,5 міл. Юга-Славіі 180 міл. дал. і 8 міл. Вэнгрыі—200 мільёнаў дал. 63 міл. Нямеччыны на 1927 г. 2,000 міл. даляраў (гэта толькі агульна дзяржаўны, ня лічачы бюджэтаў паасобных складавых частак рэспублікі, як Прусія, Саксонія, Вюртэмбэрг, Баварыя і інш., якіх бюджэт складае каля паловы агульнага), а разам з складавымі часткамі рэспублікі—3,000 міл. дал., 135 міл. Радавай Расеі—4,960 міл. руб. і гэт. д.

Даходы дзяржавы складаюцца: прадпрыемствы дзяржаўныя—92 міл. зл., манаполіі — 596 міл. і адміністратыўныя даходы — 1,212 міл. зл. З адміністратыўных даходаў 1,025 міл. складаюць гэтак званыя публічныя даніны і рэшта каля 200 міл. рожныя адміністратыўныя аплаты, як судовыя, консульскія, пашпартавыя, школьныя і г. д. з 1,025 міл. зл. складаюць: падаткі пасрэдныя ці ўкосныя—310 міл. зл., падаткі простыя—275 міл., падатак маёмасьці—95 міл., даходы мытныя—170 міл., даходы акцызныя—113 міл. і г. д. З манапалёвых даходаў соль дае 33 міл. зл., сьпірт — 275 міл. зл. (найбольшы дзяржаўны даход пьяны бюджэт), тытунь — 270 міл., запалкі—9 міл. і латарэі 9 міл. Гэткім чынам найвялікшая частка дзяржаўнага бюджэту пакрываецца бяднейшым насяленьнем у форме рожных манаполяў і ўкосных падаткаў, ня лічачы простых і грунтавых. Гэта і зьяўляецца найбольш слабым бокам нашага бюджэту, абяскроўліваючага масавага спажыўца і гэтым самым павялічываючага гаспадарчы крызіс.

Выдаткі па вялічыні разьмяшчаюцца ў наступным парадку: на армію—624,8 міл. зл., міністэрства прасьветы і рэлігійных справаў—273 міл., рэнты і эмэрытуры—177,9 міл., міністэрства унутранных справаў — 166 міл., працы—90,9 м., скарбу—88 м., работаў публічных — 80,3 м., суда—77,9 м., заграгічных справаў—39,7 міл., земляробства—26,9 м., зямельных рэформаў—24,5 міл., прамысловасьці і гандлю—18 міл., Сойм і Сэнат—8,5 міл., жал. дарогі—2,9 м., дзяржаўны кантроль — 3,6 м., Прэзыдэнт—1,6 міл., і прэзыдыум рады міністраў—1,5 м.

Гэткім чынам найвялікшыя выдаткі ідуць на армію—31,53 процанта ўсяго бюджэта (у 1926 г.—32,57 прац.). Але і ў гэтым напрамку ідзе нязначнае паменшаньне, бо раней выдаткі на армію дахадзілі да 40 прац. усяго бюджэта. (1924 г. - 40 прац., 1925 г. — 35,2 прац.). У параўнаньні з іншымі дзяржавамі Польшча траціць найбольшы процант свайго бюджэту на абарону краю. Гэтак, напрыклад, Нямеччына траціць на войска 8,8 проц. свайго бюджэту, Румынія—14,4 прац., Чэха Славакія—19,1 прац. і Францыя — 16,2 прац. Праўда фактычныя выдаткі на нашу армію значна меншыя, чым у другіх дзяржавах таму, што наш бюджэт малы. Гэтак Нямеччына, якая мае права трымаць толькі 100,000 армію, траціць на сваё войска 857 міл марак, ці 1,714 міл. злотых, амаль што ня столькі, як увесь польскі бюджэт. А калі далічыць яшчэ да гэтага выдаткі на ваенны флёт і будову новых ваенных суднаў, на якія ў 1926 г. было выдаткована 254 міл. залатых злотых, дык пабачым, што Нямеччына траціць на аружэньні больш, чым увесь польскі гадавы бюджэт. Ваенны бюджэт радавай Расеі на 1927 г. дасягае 692 мільёнаў залотых руб (У 1926 г.—604 міл. руб.), ці 1,661 міл. залотых франкоў, што ў паўтары разы больш усяго польскага бюджэту. Англійскі ваенны бюджэт—2,630 міл. зал. фр., Францыі—1,518 міл. зал. фр. Гэткім чынам на аднаго жаўнера ў Нямеччыне выдаецца ў год 7,586 швэйц. франкоў, Англіі—7009, Расеі—2,938, Францыі — 2,219 і Польшчы — 1,117 швэйц. франкоў. Адсюль відаць, што Польшча, трацячы адну трэцюю частку свайго бюджэту на армію, усё-ж знаходзіцца далёка ў хвасьце адносна ўваружэньня за сваімі ўсходнімі і заходнімі суседзямі.

У гэты бюджэт не далічаны яшчэ выдаткі і даходы з чугункі, якая мае свой ўласны бюджэт і ў 1927—28 г. павінна даць скарбу 36, 5 міл. зл. даходу.

S.

Біржа.

Даляры	8, 94 зл.
Залаты рубель	4, 73 зл.
Сярэбраны рубель	2, 81 зл.
Чырвонец	33, 95 зл.

Збожжа

(Віленшчына)

Жыта (100 кілагр)	43 — 44 зл.
Пшаніца „ „	50 — 51 зл.
Ячмень брав	38 — 41 зл.
Авёс „ „	39 — 40 зл.

Развал Грамады.

На імя старшыні Беларускай Нацыянальнай Рады п. Паўлюкевіча паступілі гэтлія заявы ад 6 грамадаўцаў:

Паважаны Пане Старшыня!

Далучаючы да гэтага партыйны білет за № 79674 прашу надрукаваць у „Беларускім Слове" наступнае:

Пераканаўшыся ў тым, што Беларуская Сялянска-Работніцкая ёсьць партыя антыдзяржаўная і комуністычная я не маючы нічога супольнага з комунізмам, выходжу з ліку сябраў Грамады. Адначасна прашу Т-ва „Прасьвета" аб залічэньні мяне ў сябры яе.

Усіх чэсных грамадаўцаў заклікаю зрабіць тое самое.

Кастусь Рагойша.

в. Вензавец, Наваградзкага пав.

Паважаны Пане Старшыня!

Прашу не адмовіць надрукаваць у Вашай паважанай газэце наступнае:

Пераканаўшыся ў тым, што Беларуская Сялянска-Работніцкая Грамада зьяўляецца партыяй комуністычнай, я не маючы нічога супольнага з комунізмам, гэтым даводжу да агульнага ведама, што выходжу з ліку сябраў Б.С.Р. Грамады.

Адначасна складаю зяву з просьбай залічыць мяне ў сябры „Прасьветы".

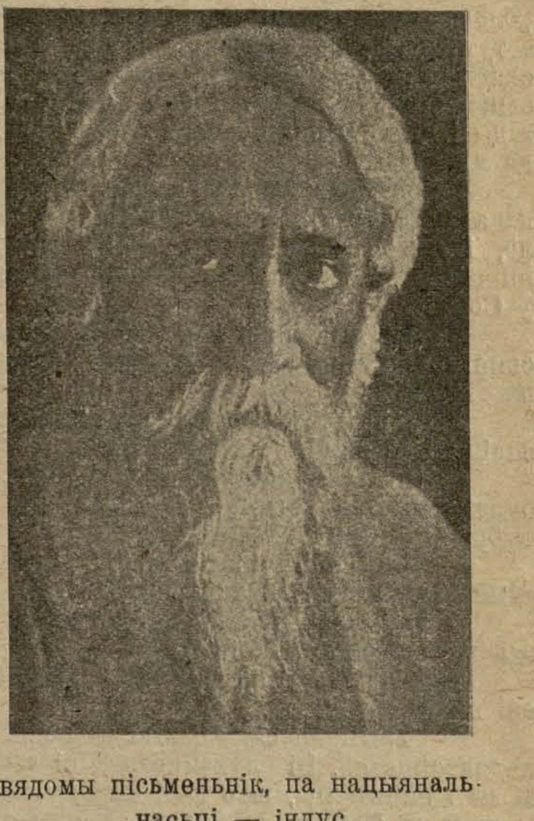
Усіх чэсных грамадаўцаў, якія сапраўды хочуць дабра для нашай Бацькаўшчыны—заклікаю выпісацца з Грамады і еднацца каля „Прасьветы" і Беларускай Нацыянальнай Рады.

Чырвоны грамадаускі білет за N 79675 далучаю да гэтага.

Аркадзь Бельскі.

в. Вензавец, Наваградзк. пав.

Рабіндранат Тагор

вядомы пісьменьнік, па нацыянальнасьці — індус.

НЕПАРАДКІ ў ЧЭНСТАХОВЕ. З прычыны неправільнай інфармацыі аднэй з газэт, нібы фірма Улен шукае 400 работнікаў, перад памешканьнем фірмы сабраўся вялікі натоўп безработных. Калі-ж аказалася, што патрэбна ўсяго толькі 40 работнікаў, абураны натоўп уламіўся да памешканьня фірмы і бюра пасярэдніцтва працы. Умяшалася паліцыя, якая і навяла парадак, прычым было ранена некалькі асобаў.

За граніцай.

ФАРТЫФІКАЦЫЯ ПЕТРАГРАДУ. Навокал Петраграда хутка будуюцца ўкрапленьні. На фартах устанаўліваюцца новыя батарэі і 12-ці цалёвыя гарматы заменяюцца 14-ці цалёвымі. Уваружэньні гэтыя тлумачацца тым, што Балтыцкі флёт ня здолее ў выпадку неабходнасьці абараніць Петраград.

НОВЫ КАБІНЭТ ў ЭСТОНІІ. У Эстоніі створаны новы міністэрскі кабінэт, які ўжо атрымаў ад Сойму даверра.

КОМУНІСТЫЧНАЯ АРГАНІЗАЦЫЯ ў ВЭНГРЫІ. Ужо ў працягу некалькіх тыдняў у сталіцы і ў провінцыяльных гарадох Вэнгрыі ідуць масавыя арышты комуністаў. Бо ўгалоўнай паліцыяй устаноўлена, што па ўсей Вэнгрыі раскінута бальшавіцкая арганізацыя, пад кіраўніцтвам Шамэлі і Шанто, якія ў пэрыяд панаваньня савецкае ўлады ў Вэнгрыі, абодва займалі становішчы камісараў.

Усяго арыштавана больш 100 асобаў. Шанто хваліўся, што ім прысылалі столькі грошы, сколькі яны трэбавалі. Кожныя два тыдні прыезджаў праз Вену ці Бэрлін кур'ер, які прывозіў 6000 даляраў на агітацыю, якія дзяліліся паміж 6 галоўнымі правадырамі. Дзякуючы гэтаму яны жылі па „буржуйскі" ні ў чым сабе не адмаўляючы.

ВЯЛІКАЯ КАТАСТРОФА ў КАПАЛЬНЯХ у АНГЛІІ. У аднэй з капальняў вугальля ў Англіі здарылася вялікая катастрофа. Выбухнуў газ і капальня абвалілася засыпваючы больш 60 работнікаў. Уратаваць амаль нікога не ўдалося.

ВЫБАРЫ ДА АЎСТРЫЙСКАГА ПАРЛЯМЭНТУ. Прыняты закон аб роспуске парляманту. Выбары ў новы парлямант адбудуцца 24 красавіка с. года.

ПАЛАЖЭНЬНЕ ў ШАНХАІ. Праз Шанхай усьцяж праходзяць новыя батальёны паўночнай арміі і зараз-жа кіруюцца на фронт. Частка іх аружана сякерамі і пікамі. Шанхайскі вагзал заняты англа-індыйскім войскам, якое ў розных пунктах расставіла куляметы. На фронце пакуль што поўны спакой. Кантонцы перасталі абстрэліваць пазыцыі паўночнага войска. Пазыцыі каля возера Сункіанга бароніць атрад расейскага гэнэрала Нечаева, лікам у тры тысячы чалавек, які вельмі добра ўваружаны. У самым Шанхаі таксама пакуль-што спакойна.

Рашучых баёў трэба чакаць праз некалькі дзён.

Ход падзеяў устрымалі спрэчкі сярод самых кантонцаў. Справа ў тым, што частка правадыроў, як нпр. міністар Чэн, зьяўляюцца праціўнікамі ўмешацельства СССР. у кітайскія справы. Па іх думцы Кантон павінен ісьці на паразуменьне з Англіяй. А ў гэтым выпадку не выпадае наступаць на Шанхай.

ЧАРГОВАЯ СЭСІЯ РАДЫ ЛІГІ НАРОДАЎ. На гэтых днях распачынаецца ў Жэнэве чарговая сэсія Рады Лігі Народаў.

ПАДАРОЖА КЕРАНСКАГА. Б. галава тымчасовага ўраду ў Расеі, які пасьля бальшавіцкае рэвалюцыі пражываў у Лёндане — выехаў да Амэрыкі. Кажуць што Керанскі выехаў ў палітычных справах.

ІЗНОЎ ЗЕМЛЯТРАСЕНЬНЕ ў ЯПОНІІ. У Японіі ізноў здарылася землятрасеньне. Згінула больш тысячы асобаў. Падзёмныя ўдары адчуваліся ў Токіо і Іокогаме. Некалькі гарадоў провінцыі Кіансу зусім зьнішчана.

папіханьні і шчыпаньні, мела права атрымаць з паваротам сымвал свайго дзявоцтва, выражаны ў відочным знаку вянка.

Ўжо адважная, смуглая Алеська вырвалася з абыймаў Ясюка Бурачонка і схапіўшы свае пацеркі з каленаў Яшчара, круцілася бы шалёная, валючыся на мітусячыяся пары і галосючы радасна:

„Я скакала, я плясала,
Покуль вянец зыскала!"

Пасьля яе адабрала сваю хустку ў пунцовыя рожы грубая Марылька, чырвоная ад высілку і цяперака сьмялялася бы звар'яцеўшы, ня маючы ўжо сілаў пяяць абрадавай, трыумфальнай прыпеўкі!

Яшчэ з пару дзяўчат хапалася за сваі рэчы, вырываючы іх з рук Яшчара, які роў, баронючы, здабычу але іншыя дык згінулі!

Каруська, прытуліўшы яснавалосную галаваньку да пляча свайго кавалера, ажно заходзілася ад бязвольнага сьмеху, іншыя, глушылі піскі хусткамі, якімі затыкалі сабе вусны.

Па кутох, на зэдліках, на ложках сядзелі, стульна абняўшыся, парачкі. Дзяўчаты праігравалі... гэта была ясна!

„Ведама гэтыя мужчыны як прычэпяцца дык ўжо німа рады!" — скардзіліся яны, выбухаючы адначасна, гэтак доўга стрымліваным сьмехам,

А тутака ўжо хлапцы цягнулі вон Антука, які на,т ня думаў рухацца: „Што-ж гэта ты мусіць да Суднага Дня надумаўся тутака сядзець!? Нам-жа трэ, танцаваць! — казалі яны.

Раскошна і бадзёра прапяяла свае ноткі гармоньня, пісканулі іскрынкі, яшчэ раз забразгалі бутэлькі, на момант прыціхла... і раптам... па а айшла круцеліца—мяцеліца! Кружочкам, цесна, цесна... Бы тое верацяно ў пальцах борздай папрадухі, круціліся, пераплёўшыся з сабой, пары сярод задухі і мляўкага сьвятла хаты.

Пад печкаи Яшчар, пазбаўлены ўжо свае каралеўскае павагі, абціраючы нос у пальцы дый пот з лобу, паўтараў: „Ня буду больш Яшчарам, ледзь што не задыхаўся ды й абаранкаў мала было", ўсе-ж, чуючы гэта, рагаталі над ім.

Уся хата ажно дрыгацела ад шалёнае мэлёдыі круцеліцы. Мароз дарма шчырыў за вокнамі свае сінія зубы. Сам віхор танцаваў і нёсься у такт музыкі ажно ў горлішчы, скугалячых з голаду і страху, ваўкоў ў чорным, ціхім лесе.

Канец.

З польскае мовы пераклаў **Я. Сьветазар.**

Вільня люты. 1927 г.

Пастанова суда у справе пасла Ваявудзкага.

Маршалкоўскі суд у справе пасла Ваявудзкага на паседжаньні 28 лютага г. г. выняс гэтакую пастанову:

Маршалкоўскі суд у справе разгляду закідаў паслу Ваявудзкаму ў артыкуле „Głosu Prawdy" ў тым, што „ён будучы паслом у працягу доўгага часу спаўняў функцыі платнага конфідэнта (агэнта) дэфэнзывы паміж іншым інфармаваў аб сваіх соймавых калегах", па разглядзе матэрыялаў прадстаўляных віцэ-прэм'ерам Бартлем і па выслуханьні 22 сьведкаў на 13 сваіх паседжаньнях, а таксама пасьля разгляду іншых дакумэнтаў суд абвяшчае, што ня даведаўся, ці п. Сыльвэстар Ваявудзкі як пасол выпаўняў функцыі конфідэнта (агента) г. зв. дэфэнзывы, а таксама, ці атрымоўваў у характэры гэтага нагароду.

Суд устанавіў што п. Ваявудзкі, як пасол, аж да студзеня 1924 году быў для беларускіх справаў даверанай асобаю II аддзелу гэнэральнага штабу ў нацыянальным рэфэраце эвідэнцыйнага пададдзелу. Паміж іншым даваў інфармацыі аб палітыцы Беларускага Пасольскага Клюбу ў Сойме і аб некаторых беларускіх паслоў. Атрымоўваў з нацыянальнага рэфэрату грошы выдаючы сьпіскі, Суд устнавіў, што пас. Ваявудзкі выдаваў гэтыя грошы часткова на ўтрыманьне сваіх інфарматараў, а часткова на палітычную і выбарную работу на тэрыторыі чатырох паўночна-ўсходніх ваяводзтваў, у месцах якіх і сам кандыдатаваў у Сойм".

Самае цікавае, што прозьвішчы, апрача аднаго Сьвяневіча—фальшывыя як і подпісы на сьпісках, якія выдаваў Ваяводзкі за атрыманыя ім ад дэфэнзывы грошы.

Дастойны саюзьнікі прыяцель Грамады!..

Маленькі фэльетон.

Хто я такі ёсьць.

(*Ўспаміны з памятнай кніжкі старога Беларуса*).

Глядзі „Бел. Слова" № 5.

(ПРАЦЯГ).

Але як толькі яны паказаліся, на'т не пасьпела фурманка яшчэ і затрымацца, як чуткі аб тым, што прыехалі свае беларусы, у адну мінутку — з хаты ў хату — неяк адразу абляцелі ўсю нашу вёску...

Моладзь хлопцы, дзяўчаты і на'т мы старыя—ўсе павылазілі на вуліцу і натоўпам паглядаем на фурманку — куды яна кіруецца і дзе затрымаецца...

— Нашыя... ізноў нашыя прыехалі! — радасна аблятала ўсіх...

— Вось цяперака даведаемся праўды!..

— Вось яны нам усё вытлумачаць..

— І ці трэба галасаваць...

— І які сьпісак лепшы...

І калі малады Юзька прыляцеў і з вясёлым сіяючым тварам абвясьціў, што фурманка затрымалася ля касьцёла—ўсе, цэлай грамадой, з шумам і гоманам, апярэджаючы адзін аднаго, кінуліся туды...

А тамака ўжо поўна.. Усе, хто жыў бліжэй да касьцёла, ужо былі тутака і, акружыўшы беларускіх прадстаўнікоў, ажыўляна гутарылі. Пытаньні ляцеліся адно за адным... З фурманкі раздаваліся газэты беларускія, адозвы, нейкія сьпіскі, паперы, канвэрты, карткі з нумарамі...

І ў хуткім часе пачаліся прамовы... Першым гаварыў той самы кудлаты, і прамова ягоная лілася можа больш за гадзіну... Але, як па кнізе ўсё нам вытлумачыў, высьвятліў і стала ўсім зразумелым і ясным, што галасаваць трэба, што толькі нашыя выбарныя прадстаўнікі і змогуць абараніць нашыя інтарэсы, што беларусы, як адзіная адзінка ня будуць мець патрэбнае сілы ў Сойме, дзе будуць прагалычаны большасьцю палякаў, што абавязкова трэба злучацца з іншымі меншасьцямі нацыянальнымі і толькі тады ўжо разам супольна і можна здабыць правы роўнага і вольнага грамадзяніна Польшчы і што гэта стане магчымым, калі ўсе нашыя, як адзін чалавек, пойдуць галасаваць за сьпісак № 16, у якім фактычна і выстаўлены кандыдаты з усіх нацыянальнасьцяў...

У гэткім дусе гаварылі і іншыя прамоўцы... Нашыя, відаць была, ўсё слухалі ўважна—толькі час ад часу пакрыкалі: правідлова!.. правідлова!... Дзякуем!.. Вось гэта так!.. І калі ўжо вярнуліся на хатам, дык толькі і гутарак было, што аб сьпіску № 16...

Той самы год. За тыдзень да выбараў... Нядзеля: бабы, што хадзілі ў касьцёл, як павярталіся, папрыносілі з сабой сьпіскі і карткі з № 8... Кажуць і на'т упэрліся што як ксёндз казаў, дык гэтак і галасаваць будуць...

Хлапцы сьмяюцца, дый хвігі ім паказваюць... Але некаторыя лёталі аж да „бацюшкі", каб тамака нарадзіцца.

„Айцец" духоўны спаткаў сур'ёзна, выслухаў, патрос сваёй казьлінай бародкай, дый кажа:

— Калі б за „благочэсьцівейшаго і самодзержаўнейшаго", дык я бы вам парадзіў, і нават парадзіў бы, каго трэ' было выбіраць, „благочыннага", ці сэкратара кансысторыі, а тутака... ўжо радзьцеся самі... але адно скажу вам „чады" мае, галасуйце за той сьпісак, які кажа вам ксёндз, бо і ціха будзе тады і ніхто чапляцца ня стане ні да вас, ні да мяне...

Панядзелак: суседні абшарнік праз Лявона прыслаў нам бясплатны дазвол на гальлё, і Лявон па сэкрэту казаў, што і лес яшчэ пан дасьць, абы-бы толькі яго выбралі ў Сойм...

— Ну дык нясі нам дазвол на лес — сьмяюцца хлопцы — бо інакш і галасаваць ня станем...

У аўторак: калі вазілі гальлё спатkаўся паліцыянт! skąd?! хто пазволіў?!..

— А вось, паночку, дазвол маем... і лес будзем мець — няхай толькі наш пан будзе выбраны ў Сойм...

— Так, так... macie rację... Дык галасуйце за ягоны сьпісак.. Гэта № 22...

— А як жа, як-жа — згаджаюцца хлопцы, падміргваючы адзін аднаму...

Серада: Ізноў прыяжджаў наш беларускі прадстаўнік...

— Трымайцеся, браткі — кажа — ня паддавайцеся!.. Ні слухайцеся а ні чыёй намовы і памятайце, што калі ня будзе нашых пасloў у Сойме, дык ніхто пра беларусаў і слухаць не захоча і як білі вы ў цемры, галодзе і холадзе, дык гэтак і застанецеся...

— А наш пан гальля ўжо нам даў...

— І лесу абяцае!..—адзываліся галасы..

— Гальля даў?!.. Лесу абяцае?! А чаму-ж ён раней не даваў?!

— Выдам — кажа — як у Сойм мяне выбяруць...

— Ах, як у Сойм яго выбяруць?! Ну дык я вам скажу — былі вы для іх „быдлам" і калі нас ня слухаеце і будзеце за іх галасаваць, дык гэтак „быдлам" і застанецеся — і разызлаваўся прадстаўнік і ад'ехаў..

Чацьверг: Панавозілі хлапцы з рынку ўсякіх сьпіскаў і картак з нумарамі.. Сьмяюцца і рагочуць, а самі паціху паказваюць сьпісак № 16...

Заходзяць войт... Сабраў нашых, дый і кажа:

— Калі вы каталікі, дык вы палякі, а кожны паляк мусіць галасаваць за свой польскі сьпісак... Радзіў галасаваць за № 8 і ўжо ў крайнім выпадку за № 22

Пятніца: Быў паліцэйскі: „psia krew — кажа — калі будзеце галасаваць за № 16.

— Дык пана ня выбяруць у Сойм—пажартаваў нехта і зарагаталі...

— Я табе пажартую і пасьмяюся... Сьмяецца той, хто сьмяецца апошнім... Я вам пакажу mniejszość?!

— Вось як рэз, паночку, і мы хочам паказаць меншасьць...

— Калі вы меншасьць, дык рабіце і слухайце, як вам кажа większość..

— А скуль пан будзе ведаць — хто за каго голас падасьць?!..

— А вам што за справа?!—агрызнуўся паліцэйскі...

— А як-жа?! Гэта-ж сакрэт! — пачуліся галасы...

— Для каго сэкрэт, а для каго і не!.. Дык pamiętajcie, psia krew!...—пагразіў ён...

— Не забудземся, не забудземся... Будзьце, пане, пэўным—сьмяяліся нашыя...

Субота: запрасіў Янкель на „пейсахоўку".

Канец будзе.

Г—на.

Тутэйшая хроніка.

Далейшыя канфіскаты грамадаўскіх газэт. Пасля закрыцьця ўладай „Нашага Голасу" выйшла новая грамадаўская газэта „Наша Воля". № 1 гэтае газэты за антыдзяржаўны артыкул быў сканфіскаваны.

Міністар унутраных справаў прыляціць да Віленшчыны. Атрымана вестка што міністар унутраных справаў прыгатаваў аэраплян і на гэтых днях пpыляціць да аднаго з паветаў Віленшчыны.

Зьмена граніц гмінаў. У „Dz. Ust." ад 4 сакавіка с. г. апублікавана распараджэньне аб зьмене граніцаў Радашкоўскай і Ракаўскай гмінаў. Распараджэньне гэтае ўваходзіць у сілу з 1 красавіка

Новая жалезнадарожная лінія. Будова новай жалезна-дарожнай лініі Варапаево — Друя пачнецца летам сел. году. Падгатаваўчыя работы распачнуцца ў маі.

Крываваяя работа грамадаўцаў. Ня так даўно ў Навагрудзкім павеце быў забіты Гладкун, ведамы на сваёй варожасьці да Грамады. Ранена ягоная дочка 15 гадоў, якую бандыты пакінулі, думаючы — што яна мёртвая. Яна расказала, што замах на забіцьця рабілі жыхары той самай вёскі Лявон Бурдзей — 19 гадоў, Янка Бурдзей — 21 году і Сымон Троско, якія пасьля забойства ўцяклі ў кірунку савецкае граніцы. Пагоня рэзультатаў не дала. Усе трое былі ведамы ў вёсцы як найбольш заядлыя *сябры гуртка Беларускай Сялянска - Работніцкай Грамады*. Страшнае гэтае праступленьне зьяўляецца новым доказам, які элемэн кіраваў гурткамі, тэррорызуючы насяленьне.

У Беларускай Хатцы. З прычыны неатрымання захаваньня сябра Т ва „Беларуская Хатка ў Вільні". Усевалада Більдзюкевіча, апошні пратаколам Ураду Б. Хаткі з дня 4 сакавіка г. г. выключаны з ліку сябраў Таварыства.

І сьмех і грэх... У пагоні за канцэсіяй на клюб некалькі „палітычных дзеячаў", а ласьне С. Валэйша, Лапурка і У. Більдзюкевіч заложылі ў Горадні арганізацыю над назвай „Еднасьць". Але праз 4 дні старшыня, віцэстаршыня і сябра гэтай „Еднасьці" прыслалі да Беларускай Нацыянальнай Рады пратакол аб тым, што яны лiквідуюць „Еднасьць", бо былі ў яе ашуканым спосабам уцягнуты. Клюбная антрэпрыза „дзеячоў" лопнула.

Разумны голас. Вядомая расейская віленская дзеячка п. Белеўская на паседжаньні аддзела Расейскага Нар. Абў. у Вільні была інціятаркай рэзалюцыі прапануючай Вярхоўнаму Савету Р. Н. А., перагледзець вядомы па сваёй дзікасьці пункт рэзалюцыі Львоўскага зьезда аб „расейскіх племенах". Аднак-жа як і трэба было спадзявацца, Вярхоўны Савет з вышыні свайго ідыётычнага нерозуменьня сучаснасьці на толькі не прыняў пад увагу здаровую і разумную корэкту віленскіх расейцаў, а агравічуўся заявай, што начальства лепей ведае, што робіць.

Зусім у духе ўрадніка, ці віцэ-губэрнатара.

Мэтадыстаўскія баламуцтвы. 7 сакавіка ў Вільні скончыліся мэтадыстаўскія курсы. Якой чапухе там вучылі мэтадыстаўскія прафэсары—лёгка сабе прадставіць. Зайшоўшы да нашае рэдакцыі два курсанты са сьмехам казалі: „што ж добра папілі. добра паелі, і Вільню пагледзелі. І ўсё гэта бясплатна. І дарогу аплацілі. Ці-ж гэта грэх гэта? Хоць трохі косьці свае вясковыя расправілі" Добрых прарокаў і прапаведнікаў будуць мець мэтадысты з гэткіх курсантаў.

Пісьмо у Рэдакцыю

Паважаны Пане Рэдактар!

У Вашай паважанай газэце „Белар. Слова" № 4 была зьмешчана мая заява аб выхадзе з Грамады.

Мною тагды ня быў далучаны чырвоны грамадаўскі білет N 25,887 які пры гэтым маю гонар пераслаць.

Заклікаю іншых грамадаўцаў якія фактычна хочуць разьвязацца з Грамадой — зрабіць тое самае.

Б. *старшыня павятовага камітэту Грамады ў Дзятлаве.*
Уладзімір Чырвоны.

м. Дзятлава, 5. III. 1927 г.

Жыцьце провінцыі.

Кара паганяе кару.

(*Слонімшчына*).

Наш Слонімскі павет вельмі багаты лясамі. Большая іх частка — казённыя Карысці ад гэтых лясоў нашаму селяніну ня ніякай. Аб ягадах, грыбах, гальлі ня можа быць і мовы. На ўсё гэта патрэбны спэцыяльныя білеты і дазволы.

Але найгорш тое, што хочаш — ня хочаш мы мусім карыстацца з гэтых лясоў пашай для скаціны. Вельмі шмат працы, клопату і валакіты трэба палажыць на тое каб атрымаць дазвол пасьці скаціну на казённай зямлі. Але аб усім гэтым напішу іншым разам. Цяпер я хачу расказаць, што гэтая валакіта і адцяжка прыносіць шмат шкоды сялянам.

Пэўне-ж скаціну ў хляве трымаць ня будзеш, хоць і дазволу пасьці няма.

Ляснык толькі гэтага і пільнуе. Зловіць і піша на частуюкоў пратакол. Справа зацягваецца да зімы. Прыходзіць павестка ад Sędzi Pokoju. Судзьдзя прыгаварывае 7 — 12 гадовых абвінавачаных на кару штрафу, або адсідку да 7 дзён. Прыгаворы выконваюць войты, садзячы хлапчукоў у гміны арышт, бо заплаціць няма чым. Дык замест ісьці ў школу дзеці сядзяць у гмінным арышце, па 10 — 30 чалавек калі-некалі.

У свой чарод вучыцель, найбольш ведама галілеуш, які стычнасьці з насяленьнем ня мае—піша скаргу да інспэктара, а там ізноў кара адседкай або штрафам. І гэтак бяз конца Кара паганяе кару.

Макар Палачка.

Старыя парадкі ў новым павеце.

(*Маладэчанскі пав. Беніцкая гм*).

Калі тварылі наш павет, дык думалася—што можа зробіцца нейкая зьмена у нашых немагчымых парадках. Аднак аказалася ўсё наадварот.

Гэтак да Новага году, калі прыходзілі з гміны якія-небудзь падаткі ці павіннасьці,—солтыс склікаў сход і разам абмаўлялі ўсё. А цяпер солтыс аб'явіў—ніякіх сходаў. Плаці і больш нічога.

Так цяпер прышлі вясеньнія падаткі. Плаціць трэба — дык і плацім, хаця і самім ёсьці бадай няма чаго. Прыходзяць ізноў нейкія 10 прац. падаткаў, а якіх наведама. Солтыс і зборчык вытлумачыць на могуць. А ў падатковых кніжках гэтых рубрык няма, і гэтыя 10 прац. адмячаюцца на вокладцы.

Цяпер падводная павіннасьць. Каго толькі і што вазіць прыходзіцца — усё нашае „начальства". А галоўнае гэта тое, што адбываць павіннасьць трэба не ад дзесяціны, не ад каня — а як солтыс вызначыць. А солтыс ужо ведае каго вызначыць... Уся радня Аленецкага Міхневічскага, Зарудзяўскага і іншых солтысаў карыстае з гэтага. Сяляне хацелі сабрацца і абгаварыць гэтае пытаньне, каб павіннасьць адбываць па дзесяціны. Але солтыс — ніякіх сходаў.

Далей. Калі хто хоча завезьці прадаць воз дроў, дык мусіць ісьці да гміны і ўзяць пасьведчаньне, што гэта дровы ягоныя. А скуль гміна можа ведаць, што дровы свае...

І са школай справа стаіць нядобра. Расправа вучыцеля кулаком — ня рэдкасьць. Асабліва калі вучань адмовіцца вынясьці памыйнае вядро. Між іншым зазначу, што гэты вучыцель (Залесьсе) скончыў беларускія вучыцельскія курсы ў Вільні...

Цяпер ходзяць чуткі, што маюць прыйсьці рэформы. Трэба было б...

Бо інакш ізноў розныя Грамады будуць дурачыць нашага беднага селяніна.

Беніцкі.

Ліпнішская гм. Лідзкага пав.

Вёска Русакі знаходзіцца ад станцыі Гаўя ў чатырох вярстох, куды прыходзіцца пасылаць дзяцей да школы—бо бліжэй німа куды. Ведама — дзецям прыходзіцца вельмі цярпець ад маразоў, а вясной таксама трудна прайсьці — бо вада стаіць, як возера.

Народ вёскі Русакоў некалькі разоў падаваў просьбы — каб прыслалі вучыцеля, бо ўжо больш цвух гадоў як тутэйшая вучыцелька была пераведзена ў іншае месца, а новага вучыцеля не прыслалі. Між тым у Русаках ёсьць больш 80 гаспадарак, а з кожнае хаты будзе ня меньш, як па аднаму вучню — знача вучыцель ёсьць каго — але няма каму.

А пакуль будзе вучыцель і адчыніцца школа — дзеці растуць на лес гледзячы.

Праходзячы праз вёску.

Пісьмо з Косаўшчыны.

Паважаны пане Рэдактар!

Шчыра Вам дзякую за некалькі прысланых нумароў „Беларускага Слова". Я іх стараюся прачытаўшы, пашыраць паміж сваіх суседзяў і сябраў. Як атрымаеш газэту, дык вельмі прыемна чытаць не вечарамі ў сьвяточныя дні і ведаць, што дзеецца на сьвеце.

Да мяне зьбіраецца шмат сябраў і мы хочам залажыць тут гуртох прыхільнікаў Беларускай Нацыянальнай Рады. Пытаемся—як гэта зрабіць.

Вельмі прашу Вас п. Рэдактар, гэтых маіх некалькі слоў зьмясьціць у Вашай газэце.

З пашанай да Вас
Антон сын Якуба Рашчэнка.
в. Палонск, Ружанскае гм. Косаўскага пав.

Ходзяць чуткі...

...што выйдзе новая палітычна-эканамічна-гаспадарча-сацыялістычна унівэрсальна-пэрсанальная часопісь „Беларускі Месяц", які будзе выходзіць раз у год...

...што Ст. Станкевіч прыслаў падзяку у „Сялянскую Ніву" за абвестку ў N 21, аб таннай прадажы кніжак у яго кнігарні ад 15 лютага да 1 сакавіка якая была выдрукавана „С. Нівай" 2 сакавіка...

...што новапаўстаўшая ў горадзенскай кнайпе „арганізацыя" з вялікім Вашэйлам на чале, мае рэарганізавацца, замяніўшы ў сваёй назве „Еднасьць" другую літару на літару?..

...што Сьмярдзякоў Луцкевіч выслаў дэпэшу з выражэньнем спачуцьця свайму таварышу і прыяцелю, інфарматару Ваявудзкаму...

...што збанкрутаваўшыя гурткоўцы Дзятлаўскага раёна перапуджаныя беларускім зьездам—выслалі дэлегацыю да Вільні, з просьбай прыслаць далярчыкаў, новых агэнтаў і дзве гарматы...

Паштовая скрынка.

Шчэбет Тамаш — адказ на Вашыя запытаньні будзе дадзены ў чарговым нумары „Беларускага Слова".

Харытончык — Вашае просьбы выпаўніць ня маем магчымасьці.

Гардзей Антон — адказ высылаецца па пошце.

Спачок Александар—газэта ўвесь час Вам высылалася акуратна. У выпадку неатрыманьня трэба рэклямавэць на пошце. Па пададзеным адрасам газэту вышлемо.

Рэдакцыі „Богословія" — дзякуем за прысланае.

Будзька Базыль — газэта Вам высылаецца акуратна, хаця падпіска яшчэ і не атрымана.

П*ацеюк* — Вашую заяву прымаем да ведама.

Уцемлявамy, Тодару П*аўлюкевічу* — з прысланага скарыстаем.

Борка Захар — газэту Вам вышлем, але ня ведаем ці яна дойдзе.

Расейскі Загр. Гістар. Архіў — патрэбных нумароў даслаць ня можам, — бо разышліся. (Ждановіч Мікола, Рындзевіч Янка, Журкевіч Мікола, Рындзевіч Кастусь, Зэлькоўскі Тамаш, Брэлеўскі Сьцяпан, Мандрык Янка, Шпак Аляксей, Скарынка Мікола, Каляда Янка, Скарабагат Кароль, Лоўша Тамаш—*усім „Беларускае Слова" высылаецца.*

Федарьевіч Уладыслаў, Пыск Мікола, Рында Янка, Антановіч Янка, Пяткевіч Браніслаў, Качук Якуб, Гоцко Янка, Карповіч Янка, Радзевіч Піліп, Куніцкі Пётра, Юхневіч Кастусь, Шалестны Пётра, Сончык Александар, Альхавік Янка, Балабановіч Язэп *пробныя нумары высылаюцца.*

Атрымана: ад кнігарні Гэбэтнэр і Вольф — 36 зл., ад Кукліса і Махроўскага па 5 зл., ад Жэмайдо Язэпа, Карпеюка Янкі, Мікалайчыка Аляксея—па 3 зл, ад Мігулая — 2 зл. 50 гр., ад Ваўчка Янкі, Мацкевіча Вацлава — па 2 зл., ад Філіповіча—1 зл.

Адказны Рэдактар Т. Вернікоўскі. Друк. Пасьпешная, Вільня Біскупя 12. Выдавец Беларуская Нацыянальная Рада.